

פרפראות פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

איך ניתן למול בערב שבועות והוא יום טבוח אות י

א, ע"י גדי קיבל משה רבינו חסות על ישראל וע"י גדי נתן את התורה

איתא במדרש (שמו"ר פר' ב' פס' ב') **משה**, לא
בחנו הקב"ה אלא **בצאן**, אמרו רבותינו,
כשהיה מרע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר,
ברח ממנו **גדי**, ורץ אחריו **עד שהגיע לחסות**
(שם מקום), כיון שהגיע לחסות, נזדמנה לו
בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון
שהגיע משה אצלו אמר, אני לא הייתי יודע
שרץ היית מפני צמא, עיף אתה, **הרכיבו על**
כתיפו והיה מהלך, אמר הקב"ה, יש לך
רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך, **חיך**
אתה תרעה צאני ישראל, **הוי ומשה היה**
רעה, ע"כ,

מבואר, כי ע"י **גדי** הגיע לחסות על עם
ישראל,
יש גם לפרש בצחות, בלשון המדרש ברח
ממנו **גדי**, ורץ אחריו **עד שהגיע לחסות**,
כלומר, הגיע לחסות על עם ישראל,

כתיב (שמות פרשת כי תשא) פרק לד פסוק כו - כז
"לא תבשל גדי בחלב אמו, ויאמר ה' אל משה
כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים
האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"

איתא בפסיקתא (רבתי - פרשה כה) דבר אחר
"לא תבשל גדי עשר תעשר" לא תבשל
הראשון ודאי לאיסור בשר בחלב, השני למה,

אלא כשבא הקב"ה ליתן תורה התחילו
מלאכי השרת משליכים פירקם לפני הקדוש
ברוך הוא, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי
תפקדנו (תהלים ח' ה') ה' אדונינו מה אדיר
שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים
(שם שם ב')

אמר רבי אחא אמרו לו המלאכים אישורך
הוא שתתן הודך על השמים ותתן לנו תורתך,
אמר להם הקדוש ברוך הוא אין תורתי
נמצאת אצלכם, לא תמצא בארץ החיים,

שבועות נשא תשפ"ו

א, ע"י גדי קיבל משה רבינו חסות על בני
ישראל ע"י גדי נתן מ"ר את התורה
ב, מה היה כסף הקידושין שקידש הקב"ה
את ישראל וביאור כי לקח טוב ע"ד הפנים
יפות
ג, טעמים לאכילת מאכלי חלב בשבועות
ד, יש לבאר למה לא רצו ההרים להתאחד
במריבתם על קבלת התורה
ה, היום שנטמן משה בתיבה במה נחלקו
האומר ששה בסיון היה והאומר בכ"א ניסן
ו, טעם נאה למה ביקש רב יוסף ביום עצרת
שיעשו לו עגלה משולשת
ז, איך קיבלו התורה ממשה שהיה כאחד
המלאכים בשמים
ח, מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת
קדושת לוי
ט, למה אין מברכין שהחיינו על מצוות
ספירת העומר
י, איך ניתן למול בערב שבועות והוא יום
טבוח
יא, ביאור נורא נמצא בכתבי הרמב"ן לא
נכתב ט' ב' הדברות
יב, כתובים באצבע אלוקים רמז לתפקיד
הידים בעסק התורה
יג, בנישואי הקב"ה לישראל יש לברר מי
הוא החתן ומי היא הכלה
יד, יש לכוון הכתוב כה תאמר לבית יעקב
לנשים במאי זכייך
טו, דרכם של אנשים הולכים אחר דעתן של
נשים
טז, ביאור עקידת יצחק מה התועלת
שבברכת הכהנים שהרי הוא יתעלה הוא
המברך
יז, ויכוח השי"ת עם אברהם אבינו ממתי
זכו ישראל לברכת כהנים פרשת דרכים
יח, ביאור מפני מה נענש דוד
יט, נזירותו של שמשון מיומו הראשון
מכיון ונכנס יין יצא סוד ובצחותא,

משל למלך שהלך ללמד את בנו סילקראות (אריגה) והיו אצבעותיו מקטעים ראה אותו רבו ואמר לו לך למד את בנך אומנות אחרת שכל אומנות הזו אינה מתבקשת אלא באצבעות ובאת ללמדו סילקראות,

כך אמר להם הקב"ה מה אתם אומרים אשר תנה הודך על השמים ואינה נמצאת אצלכם, מה כתב בה, אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ב') כופרים אתם במלכותי לא אצלי אתם ואין אתם רואים דמות כבודי ככל יום,

וכן כתוב בה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט י"ד) וכי מתים אתם,

כתוב בה את זה תאכלו (ויקרא י"א ט') ואת זה לא תאכלו (שם שם ד') וכי אוכלים ושותים אתם שאתם מבקשים שאתן את תורתי לכם, מה עשה הקב"ה, לא עשה אלא מסלק אותם ונתן תורה לישראל, **והם כופרים** בלא יהיה לך (שמות כ' ג') לסוף ארבעים יום,

התחילו המלאכים אומרים לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע לא כך אמרנו לך לא תתן את התורה להם, לפיכך כשביקש הקב"ה לכתוב אותם להם שנית לא היו המלאכים מניחים אותו],

אומר להם הקדוש ברוך הוא אתם הם שמקיימים את התורה, תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכם, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול בשר וחלב, איפשר לו לאכול חלב עד שירחץ ידיו מן הבשר, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב כאחת ואכלתם, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית י"ח ח')

וכיון שסלקם הקדוש ברוך הוא בתשובה זו, אמר הקב"ה למשה עד שהשעה פנויה כתב לך את הדברים האלה לכך סמך הכתוב "לא תבשל גדי בחלב, ויאמר ה' למשה **כתב לך** על פי (שמות ל"ד כ"ו וכ"ז) "לא תבשל גדי". ר' עזריה פותח בם סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר (תהלים קי"א ח'),

מבואר, שרק ע"י לא תבשל גדי, יכל לתת את התורה,

א"כ מבואר, ע"י גדי קיבל משה רבינו חסות על ישראל ע"י גדי נתן מ"ר את התורה.

עוד יש לומר ברמז

גדי, בגימטריא טוב, והרמז לכך, **כדאיתא בגמרא** (מנחות דף נג עמוד ב) "יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים",

יבא טוב - זה משה, דכתיב (שמות ב' ב') ותרא אותו כי טוב הוא,

ויקבל טוב - זו תורה, דכתיב: כי לקח טוב נתתי לכם,

מטוב - זה הקדוש ברוך הוא, דכתיב: טוב ה' לכל,

לטובים - אלו ישראל, דכתיב: הטיבה ה' לטובים.

יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו, ע"כ,

מרומז א"כ, כי משה רבינו הנקרא **טוב** זכה להיות רועה ישראל ע"י **גדי** שבגימטריא טוב, וליתן תורה ע"י **גדי** שבגימטריא טוב.

ב, מה היה כסף הקידושין שקידש הקב"ה את ישראל וביאור כי לקח טוב ע"ד הפנים יפות

בספר פנים יפות (פרשת תרומה, ובהרחבת יתר מבואר הדבר בשקלא וטריא שכתב בעל פנים יפות בהקדמה לספרו המקנה על קידושין),

בענין החופה וקדושין נחלקו המפרשים יש אומרים שהקדושין היו במה שהוציאנו מכור הברזל ברכוש גדול כאמור (שיר השירים א' יא) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, דהיינו ביזת מצרים וביזת הים כפירש"י שם, וכאשר אמר השי"ת בתחילת הגלות כבודו יתברך למשיח רבינו ע"ה (שמות ג' יב) "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" ויש אומרים, (מהרש"א כתובות ז' ב') שהקדושין היו היו בלוחות הברית במעמד הר סיני כמו שאמרו חז"ל (שבת פ"ז) בלשון הכתוב בלוחות ראשונות אשר שברת (תשא ל"ד א') יישר כחך ששברת **שעשאן כפנויה**,

ונראה ששניהם אמת, דקשה טובא, דאם היו הקדושין על ידי הלוחות בשעה שקבלם בהר כדין שליח קבלה מאי תועלת בשבירתם כיון שכבר נתקדשו,

ואם היה כשליח הולכה, אם כן אפילו אם לא ישתברו הרי היה החטא קודם אירוסין,

ונראה מזה כדעת המפרשים (פ"י הרוקח ובעה"ט יתרו יט ד) שהקדושין היו על ידי ביזת מצרים וביזת הים אלא שהיו בתנאי שיקבלו את התורה, וכיון שנשתברו הלוחות בטלו הקדושין עד שנתרצה להם השי"ת על ידי בנין המשכן,

פירושו מכון לכתוב

לפי"ז יש לפרש הכתוב (משלי ד' ב') "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו", שהוא לקיחה משמים, שהיה שליח ללקיחה כלומר

לקבלה, אבל בתנאי שתורתי אל תעזבו, והיה קידושין על תנאי, ומכוון הכתוב לפירושו של הפנים יפות

ג, טעמים לאכילת מאכלי חלב בשבועות

טעם א' לאכילת מאכלי חלב

אפשר לתת טעם, ע"ד הפסיקתא המובא לעיל אות א', שכתובת התורה היתאפשר למשה רבינו רק כאשר סילק הקב"ה את המלאכים, באומרו כי תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכס, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול בשר וחלב, איפשר לו לאכול חלב עד שירחץ ידיו מן הבשר, ואתם (המלאכים) כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב כאחת ואכלתם, לפיכך אוכלים מאכלי חלב לומר שאנו מקפידים להמתין בין חלב לבשר,

טעם ב' לאכילת מאכלי חלב

עוד יש לומר, לכך נהגו לאכול מאכלי חלב בשבועות, דבזמן שקיבלו בני"י את התורה, בוודאי קיבלו על עצמם, ליגרס באורייתא תדירא, ללא הפסק כלל וגם מבלי לישון,

ואיתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר,

לפי"ז אפשר, שכאשר שמע משה רבינו, שקיבלו עליהם שלא לישון כלל, היו חייבין לישון לאלתר, ולפיכך הורה להם משה רבינו, לאכול **מאכלי חלב**, כדכתיב בספר שופטים (פרק ד') ותפתח את נאוד החלב ותשקהו, וברש"י, נאד החלב - שהחלב מכביד את הגוף להיות נרדם, ולכן אכלו מאכלי חלב, כדי שישנו לאלתר.

טעם ג' לאכילת מאכלי חלב

עוד יש לומר, כל מאכל שמתקלקל לא ניתן להשתמש בו יותר, משא"כ חלב שהחמיץ ניתן לעשות ממנו גבינה ומאכלים נוספים, וכך גם בתורה, אם אדם חלילה החמיץ, אל לו להתייאש,

טעם ד' לאכילת מאכלי חלב

עוד יש לומר, חל"ב בגימטריא 40 רמז, להא דריש לקיש (תענית ז' ע"ב) הוה מסדר מתניתיה ארבעין זמנין כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, ולכן אוכלים מאכל שמספרו ארבעים,

טעם ה' לאכילת מאכלי חלב

עוד יש לומר, כתיב (שיר השירים ד' י"א) "נפת תטפנה שפתותיך כלה, דבש וחלב תחת לשונך, וריח שלמתיך כריח לבנון", לומר לך,

כי ביום שישראל הם ככלה, יש להם לקיים, **דבש וחלב תחת לשונך**,

ד, יש לבאר למה לא רצו ההרים להתאחד במריבתם על קבלת התורה

איתא בגמרא (מגילה דף כט עמוד א) **כתיב**, (ירמיהו מ"ו י"ח) "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבוא", (רש"י, וככרמל בים יבוא - למדנו שעבר כרמל את הים, ואימתי היה - בשעת מתן תורה). והלא דברים קל וחומר, ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה **ללמוד תורה**, נקבעים בארץ ישראל, בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה - על אחת כמה וכמה.

דרש בר קפרא, מאי **דכתיב** (תהלים ס"ח י"ז) למה תרצדון הרים גבננים, יצתה בת קול ואמרה להם, למה תרצו דין עם סיני, כולכם **בעלי מומים** אתם אצל סיני. כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק, אמר רב אשי, שמע מינה האי מאן דיהיר, בעל מום הוא.

כתב המהרש"א (מגילה דף כט עמוד א ד"ה למה תרצו דין עם סיני) נסמך זה המאמר לכאן דפליג אדלעיל שלא באו ההרים ללמוד תורה אלא לעשות דין עם הר סיני לומר שהם גבוהים יותר ממנו ועליהם ראוי ליתן התורה,

אבל יצתה ב"ק שגבהות הוא מומם בזה וכדאמרין פ"ק דסוטה **לעולם ילמוד אדם**

מדעת קונו, (רש"י, לאהוב את הנמיכות) שהרי הניח הקדוש ברוך הוא כל ההרים והגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, שנא' את דכא ושפל רוח,

למה לא רצו ההרים להתאחד כמו שעשו האבנים אצל יעקב

על פי הנ"ל תרצתי למה שהוקשה, אצל יעקב אבינו כשכל אבן אמרה עלי יניח צדיק ראשו התאחדו האבנים לאבן אחד, **ולמה במתן תורה כשכל הר רצה שעליו תינתן התורה לא התאחדו**,

והשבתי, ע"ד הא דאיתא, (מגילה כט ע"א), מאי דכתיב למה תרצדון הרים גבנונים, יצתה בת קול ואמרה להם, למה תרצו דין עם סיני, כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני. כתיב הכא גבנונים וכתוב התם או גבן או דק, אמר רב אשי: שמע מינה האי מאן דיהיר - בעל מום הוא.

לפני'ז יש לפרש דלפי שההרים היו מתיהרים, **רק אני ולא אחר**, לכן לא רצו להתאחד.

ה, היום שנטמן משה בתיבה במה נחלקו האומר ששה בסיון היה והאומר בכ"א ניסן

איתא בגמרא (סוטה י"ב ע"ב), **כתיב**, (שמות ב' ג') "ולא יכלה עוד הצפינו, ותקח לו תבת גמא, ותחמרה בחמר ובזפת, ותשם בה את הילד, **ותשם בסוף על שפת היאר**",

אותו היום שהונח משה ביאור, אמרו אצטגניני פרעה **שבכך שהונח ביאור**, לקה במים,

ר' חנינא בר פפא אמר, אותו היום **עשרים ואחד בניסן** היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה, ילקה ביום זה,

רבי אחא בר חנינא אמר, אותו היום **ששה בסיון היה**, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה, ע"כ עיי"ש,

מבואר, דמחלוקתם היא, איזה זכות יש להזכיר למשה רבינו שלא ילקה ביום זה,

ויש להבין במה חלקו, למה אמר ר' חנינא בר פפא, זכות **השירה** על הים, ור' אחא בר חנינא אמר **זכות קבלת התורה**,

ויש לומר דבהאי סברא פליגי, כתיב (שמות ג') בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, מבואר, דיציאת מצרים היה אמצעי, להגיע אל התכלית, שהמטרה היא, תעבדון את האלקים על ההר הזה,

איתא בגמרא (ברכות י"ב), במחלוקת ראב"ע שביקש להזכיר יציאת מצרים בלילות, וחכמים אמרו רק בימים, ומבאר המהר"ל באיזה סברא פליגי,

וכתב בספר, גבורות השם – (פרק נג) ולמה מסתברא ליה לרבי אלעזר יותר לרבות הלילות, ולחכמים לרבות הימים, ויראה דבסברא פליגי, כי כאשר ראינו ביציאת מצרים שהיה בלילה וביום, הלילה שבו הכה הקדוש ברוך הוא בכורי מצרים, ואמר להם פרעה לצאת, והנה כאן בלילה **התחלת היציאה**, וביום היתה **לגמרי**, שהרי ביום היו יוצאים ולא בלילה, ולפיכך סבר רבי אלעזר כי יש להזכיר יציאת מצרים גם בלילה, מצד

עצם המכה שבאה בלילה דוקא, והיציאה שהיתה ביום, ולכך ראוי להזכיר **ביום ובלילה**,

אמנם חכמים סבירי להו, אף על גב שהמכה היתה בלילה, יש להזכיר ביום דוקא, כי זה **עיקר הגאולה** שהיה ביום, ומחמת זאת הגאולה שיצאו ביום היתה המכה בלילה, אם כן נמשך הכל אל היציאה ביום, ע"כ,

מבואר דמחלוקתם היא דחכמים סוברים שיש לנו להזכיר לפי עיקר המטרה, וראב"ע סבר, דהאמצעי להגיע אל המטרה, יש להחשיב כמו המטרה עצמה,

וכך יש לנו לומר כאן, דבהאי פליגי, דיציאת מצרים היה **אמצעי** להגיע אל **המטרה** שהיא קבלת התורה, וראב"ח אמר זכות קבלת התורה, כסברת חכמים שהמטרה היא העיקר, ורחב"פ אמר זכות השירה על הים, לומר לך שהאמצעי חשוב לא פחות מהמטרה,

ו, טעם נאה למה ביקש רב יוסף ביום עצרת שיעשו לו עגלה משולשת

איתא בגמרא (פסחים ס"ח ע"ב), רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו **האי יומא** דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, ע"כ,

יש לבאר, למה ביקש דוקא עגלא תלתא

איתא בגמרא (שבת י" ע"ב), לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף, יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ע"כ,

קושית התוס' הרי הירידה למצרים היתה בגזירת ברית בין הבתרים

הקשו התוס', (שבת י" ע"ב), ואע"ג דבלאו הכי נגזר בברית בין הבתרים, דכתיב (בראשית ט"ו), "ועבדום וענו אותם", ומתרץ, עיי"ש,

המהלך של מלך מלכי המהלכים בדרך לירידה למצרים

מבואר, כי הירידה למצרים היתה בגזירת ברית בין הבתרים, ושינוי ששינה יעקב את יוסף, היה מהלך בתוך השתלשלות הירידה למצרים, כאמרם נתגלגל הדבר,

רב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), קרי רב יוסף אנפשיה "ורב תבואות בכח שור", וכתבו התוספות שם, (ד"ה קרי רב יוסף אנפשיה), משום דיוסף איקרי בכור שור, כדכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו, **עכ"ל התוס'**, **מבואר**, שרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק,

בברית בין הבתרים נאמר קחה לי עגלה**משולשת**

כתיב (בראשית ט"ו ט') "ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגזל",

ביאור במה שאמר כמה יוסף איכא בשוקא

לפי זה אפשר לפרש כמין חומר, את מה שביקש רב יוסף **עגלה משולשת**, לפי שרב יוסף, השווה עצמו ליוסף הצדיק כדברי התוס',

וכך אמר רב יוסף, עבדי לי עגלא תלתא, דבברית בין הבתרים נאמר (בראשית ט"ו) קחה לי **עגלא משולשת**, שהיא **עגלא תילתא**, ואי לאו האי יומא, של ברית בין הבתרים, דקא גרים, שגרם את הירידה למצרים, לא היה צריך ההשתלשלות לגלגל הירידה למצרים ע"י שינוי ששינה יעקב את יוסף,

ואז, כמה יוסף איכא בשוקא, הייתי יכול להיות כמו כולם, ולא היה צריך לשנות בי את כתונת הפסים כדי שיתגלגל דבר הירידה למצרים, והייתי כמו כל יוסף אחר שבשוק. וזהו, **אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא**.

* * * * *

ז, איך קיבלו התורה ממשה שהיה כאחד המלאכים בשמים

איתא בגמרא (חולין קל"ט ע"ב), משה מן התורה מנין, "בשגם הוא בשר",

כתב רש"י בשגם, בגימטריא כמו משה, עכ"ל,

כתב המהרש"א (חולין קל"ט ע"ב ד"ה משה מן התורה מנין), דלפי הנראה, היה לבעל דין לחלוק ולומר, שאלו שמות המיוחדים להם אינם עיקר מן התורה בהם, כי השם **משה**, בת פרעה נתנה לו, והוא לשון מצרי כדעת המפרשים,

וע"כ אמר במשה, מנין שהוא שם המיוחד לו לעיקר מן התורה, שנאמר "בשגם הוא בשר", שקודם שנקרא כך ע"י בת פרעה, קראו התורה אותו בשם זה, על שם שהוא הוציא

ומשה את ישראל מן הים, עד"ה ימשני ממים רבים, וע"כ נקרא משה ולא נמשה או משוי והוא מבואר, **ע"כ פירוש המהרש"א**,

בספר בניהו בן יהוידע (חולין קל"ט ע"ב), מבאר, משה מן התורה מנין. נ"ל בס"ד הכונה, בתורה כתוב שבשם זה קראתו בתיה אחר שגמלתו אמו והביאתו אצלה, וקראתו משה על שם המקרה שקרה לו, ומנין לנו ראייה מן התורה, שזה השם גזור לו מן השמים, דלכן נעשה שם זה עיקר יותר משאר שמות שיש לו. והשיב, רמוז מקדם קדמתה בכתוב בשגם זה משה.

אי נמי נ"ל בס"ד (בן יהוידע), דהכי קאמר, משה, מן ה' תורה, ר"ל מן **חמשה חומשי תורה** מנין, כי שמו הטוב אינו כתוב אלא בארבעה ספרים ואינו נזכר בספר בראשית,

והשיב, בשגם זה משה והוא פסוק בספר **בראשית**, ע"כ פירוש הבן איש חי,

יש לבאר הקושיא כיצד קיבלו תורה ממלאך

חשבתי לבאר ולומר, כי יש לשאול, מכיוון ומשה עלה למרום, ושם, ארבעים יום לחם לא אכל ומים לא שתה, והיה כאחד המלאכים, ואח"כ הביא תורה לבניי, אולי נאמר כי ממלאך לא ניתן לקבל תורה, כי לא בשמים היא,

אפשר לפרש, כי זו היא שאלת הגמרא, **משה מן התורה, מנין**, האם ניתן לקבל תורה ממשה, שמא הוא מלאך,

ע"ז אומרת הגמרא, "בשגם הוא בשר" זה משה, כלומר, שמשו, הוא **בשר** ודס, ואינו בגדר מלאך, ולכן אפשר וצריך לקבל התורה ממשה רבינו.

* * * * *

ח, מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת קדושת לוי

כתב הקדושת לוי, נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם 'עצרת', והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת (במדבר כט, לה). והשבתי בשלשה אופנים.

אופן אחד הוא על דרך הפשט, הלא נראה בכל החגים יש בהם שני מיני עבדות להבורא ברוך הוא, האחד הוא בעשיית המצוה השייך לחג פלוני, בפסח אכילת מצה ודומיהן, והב' הוא איסור עשיית מלאכה. ובחג שבועות אינו כן, רק מצוה אחת, דהיינו שאנו נעצרין מעשיית המלאכה, ועל זה נקרא בשם 'עצרת':

עושים כלי להתעוררות, ועל שם זה נקרא בשם 'עצרת':

ט, למה אין מברכין שהחיינו על מצוות ספירת העומר

שמעתי מחכם אחד, ע"ד מה שפירש הקדושת לוי באופן ב', שאנו עושין יום טוב על **סיום מצות ספירה**, לכן אין מברכים שהחיינו בתחילתה.

* * * * *

י, איך ניתן למול בערב שבועות והוא יום טבוח

איתא בגמרא (שבת קכ"ט ע"ב) הקזת דם **במעלי יומא דעצרתא** – **סכנתא**, וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום **יומא טבא דעצרת דנפיק ביה זיקא ושמיה טבוח**. דאי לא קבלו ישראל תורה - **הוה טבח להו לבשריהו ולדמיהו**, ע"כ,

יש לשאול, למה בברית בערב שבועות לא חיישינן לסכנתא של הקזת דם,

עוד יש להבין, מהו **טבח לבשריהו ולדמיהו**, איך טובחים דם,

ומבואר כדלהלן, **דלכאורה קשה** דלא ה"ל לקרותו **טבוח אלא טובח שבא לטבוח אחרים**,

וביאר המהרש"א למה נקרא יום טבוח ולא טובח

דאיתא בגמרא (סנהדרין מ"ג ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי, **כל הזובח את יצרו ומתודה עליו**, מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקדוש ברוך הוא בשני עולמים,

פירש רש"י זובח את יצרו - לאחר שהסיתו לחטוא הוא זובחו והורגו ושב בתשובה ומתוודה עליו,

כתב המהרש"א (סנהדרין מ"ג ע"ב ד"ה כל הזובח את יצרו) ר"ל **הכובש את יצרו** כמו שישד ר' אפרים (בסליחות ליום כפור) **גבורות הזובחים אשר יצרו טובחים ומודים ומשבחים המה הגבורים ור"ל שכובש את יצרו להבא, ומתודה לשעבר**,

וע"פ דרך זה יתיישב מ"ש (שבת דף קכט עמוד ב) מעלי יומא דעצרת **נפיק ביה זיקא ושמיה טבוח**, דאי לא קבלו ישראל התורה היה

אופן הב', לפי שאנו רואים בחוש השכל שכל הימים טובים נקרא שמותן על שם המאורע, דהיינו על שם מצות הנוהגות, וכן שאר מועדים, מה שאין כן יום שבועות אין נקרא על שם המאורע רק על שם מצות הספירה. והנה צריך להבין מפני מה נקרא יום טוב (ההוא) [הזה] על מצוה שעברה. מפני שהוא כמו סיום מצוה, כמו שאמרו חכמינו ז"ל תיתי לי דכד מסיימי וכו', וכמו שבאיזה סיום מסכתא אזי גדול מאוד השמחה ועושין סעודות גדולות כמו שראינו באיזה אנשי מעשה אשר תורתם אומנתם, ובאמת לשמחה זו מה זו עושה הלא כבר עברה המצוה ההוא,

אבל הוא מנהג נכון, כמו שפירש רש"י (ויקרא כג, לו) על שמיני עצרת שקשה עלי פרידתכם, למה הדבר דומה לשר אחד שהזמין את המלך עם כל שרי המלוכה על סעודה אחת, אחר הסעודה כשרצה המלך לנסוע לביתו אז אמר למלך קשה עלי פרידתך ממני, על כן עצור עצמך עוד בכאן בכדי שלא יפרדו איש מעל אחיו, והוא הדין כאן, לפיכך נקרא שמיני 'עצרת', לפי שכל ימי החג מקריבין כמה פרים וכמה אילים, על זה אנו עושין שמיני עצרת בכדי לעצור עוד השמחה. וזה הטעם גם כן בסיום מסכתא. וזהו גם כן הטעם של החג שבועות שאנו עושין אותו יום טוב על סיום מצות ספירה שזיכה אותנו הבורא ברוך הוא, ועל זה נקרא בשם 'עצרת':

אופן הג', הוא על פי דברי הרמב"ן (ס' האמונה והבטחון פ"ט) שפירש על פסוק (שיר השירים ח, ד) 'מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ', ופירש כשמגיע לאדם איזה התעוררות של יראה ואהבה להבורא ברוך הוא אזי תיכף ומיד יראה לעשות לה כלי, היינו שיעשה תיכף איזה מצוה, דהיינו שיתן צדקה או ישב תיכף ללמוד וכדומה. כי ידוע שהתעוררות הבאה אל האדם בפתע פתאום הוא אור הנשפע עליו מלמעלה, ונקרא בחינת נשמה, אזי צריך האדם להלבישה בגוף, בכדי שיהיה לה חיזוק ובסיס שלא יהיה מוטה חס ושלו, כידוע למביני מדע. וזה פירוש הפסוק מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד 'שתחפץ', כי 'חפץ' הוא מלשון כלי, דהיינו ההתעוררות ההוא שבא אל האדם צריך תיכף ומיד כלי, וזהו 'עד שתחפץ', עד כאן לשונו אף שאין זה לשונו ממש. והנה בשעת מתן תורה שהיה בוודאי לישראל אז התעוררות גדולה, ולא היה להם עדיין שום מצוה לעשות להתעוררות כלי, מוכרח לומר שהיו מקיימים מצות הגבלה שהזהיר משה רבינו עליו השלום שלא ליגע בהר (שמות יט, יב) והם היו נעצרים מליגע, וממצוה הזה היו

יא, ביאור נורא נמצא בכתבי הרמב"ן לא נכתב ט' ב' הדברות

בכתבי הרמב"ן, חלק אמונה ובטחון, סוף פרק י"ט (הוצאת מוסד הרב קוק עמ' תכ"ג) כתב, **ולא נאמרה ט' בעשרת הדברות**, לפי שהיה מנהג בדורות הראשונות באומות העולם, **כשהיה מלך שולח שליח**, (שהשליח, היה נגזר דינו למיתה) אל מי (שהיה ממונה להוציא לפועל את ההריגה) שיהרוג השליח, (ולא יידע השליח שבאים להורגו) היה כותב במכתב, סימן אחד, שהיו קוראין אותו **טיט"א**, ותכף שהיה (הממונה על ההריגה) רואה הכתב אצל מי שנשתלח אליו (כלומר השליח), ורואה הסימן ההוא, (שהיה כתוב בו טי"ת), היה הורג למי שהביא לו הכתב ההוא, זה מנהג שמעתי שהיה ביד האומות,

ומצאתי לו סמך מן הכתוב, כי טיט"א סימן קשה הוא, מלשון ישעיה י"ד "וטאטאטיה במטאטא השמד",

על כן ראיתי לומר, כי מפני זה לא רצה הקב"ה לכתוב טי"ת בעשרת הדברות ששלח להם ביד משה רבינו ע"ה, (שלא יחשבו בטעות את מטרת השליחות),

ומה שאמרו רז"ל (ב"ק נ"ה) שלא נאמר טי"ת בלוחות הראשונות, מפני שהיו הלוחות עתידין לישר, שלא יאמרו פסקה טובתן ר"ל,

כי הטי"ת מורה על הטוב הואיל ופתח בה בתורה, שנאמר (בראשית א') "וירא אלוקים את האור כי טוב", והיא ט' ראשונה שבתורה, ודבריהם אמת, **ע"כ לשון הרמב"ן**.

יב, כתבים באצבע אלוקים רמז לתפקיד הידים בעסק התורה

כתיב (שמות ל"א י"ח), "ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות העדת לוח אבן כתבים באצבע אלוקים",

תפקיד הידים בזכרון הלימוד ואינם שייכים בלימוד התורה

איתא בגמרא (ברכות י"ז ע"א), כי הוּו מפטרי רבנן מבי רבי אמי, ואמרי לה מבי רבי חנינא, אמרי ליה הכי, עולמך תראה בחיך, ואחריתך לחיי העולם הבא, ותקותך לדור דורים,

לבך יתגה תבונה,

פיך ידבר חכמות,

לשונך ירחיש רננות,

עפעפיך יישירו נגדך,

טובח להו לבשרייהו, אבל לפי מה שאמרו הכא **שהכובש את יצרו ומנצחו**, הוא זובח יצרו,

במתן תורה נמי דודאי ההוא זיקא שהוא השטן הוא יצר הרע הוא רוח מ"ה שבא לטבוח את ישראל אילו לא קבלו התורה, אבל כיון שקבלו התורה, **וכבשו את יצרו** הרי אדרבה **זבחו ישראל את היצר הרע**, ושפיר מקרי "טבוח",

וקאמר כאלו כבדו להקב"ה כו'. דב' הנוני"ן של יכבדנני דקאי על הקדוש ברוך הוא ב' פעמים דהיינו במה **שכובש את יצרו להבא** מכבדו בעוה"ז, ובמה **שמתודה על לשעבר** מכבדו בעולם הבא, **עכ"ל המהרש"א**,

איתא בגמרא (נדרים ל"א ע"ב) **גדולה מילה ששקולה ככל המצות שנאמר הנה דם הכרית אשר כרת ה' עמכם**,

כתב הרי"ף על עין יעקב, **רש"י ז"ל פי' וכתוב במילה ואתנה בריתי ונלע"ד** דהכי דריש לה שבני ישראל קבלו עליהם התורה ואמרו **כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע** לרמוז להם שכבר יש בידם **דם המילה** ששקולה ככל המצות ובוודאי יקיימו כל אשר דבר וזהו ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם שדם זה שזרק עליהם הוא לרמוז דם הברית אשר כרת ה' עמם כדכתיב (נחמיה ט) וכרות עמו הברית

ודם המילה היא על הדברים האלה שהם מנין המצות, היא עולה על כולם לפי שכל אחד מהמצות היא מצוה פרטית והמילה שקולה **ככל המצות**

ועוד ירמוז שהמילה עולה על כל דברי התורה לפי **שהתורה היא עולה תרי"א** מצות והברית היא **תרי"ב** היא על כל הדברים למעלה מהם והכונה לומר להם שכבר הם **מוחזקים בקבלת התורה והמצות כיון שיש בהם דם הברית** אשר כרת ה' על כל הדברים האלה שהיא שקולה ככולם ועוד ירמוז, ע"כ,

מבואר, **במ"ש דאי לא קבלו ישראל תורה** הוה טבח להו **לבשרייהו ולדמייהו**, דהכוונה טבח **לדמייהו** הוא למקיימים מצוות מילה,

ובמ"ש **דאי לא קבלו ישראל תורה**, מבואר **דבקיום המילה היא כקבלת התורה**, לפיכך אין חשש לקיים המילה בערב שבועות.

עיניך יאירו במאור תורה,

פניך יזהירו כזוהר הרקיע,

שפתותיך יביעו דעת,

כליותיך תעלוזנה מישרים,

ופעמיך ירוצו לשמוע דברי עתיק יומין, ע"כ,

המהרש"א מבאר כי הידים לא שייכים כלל

בלימוד התורה

כתב המהרש"א (ברכות י"ז ע"א ד"ה לבך יהגה), נקטו כל הכלים והאברים השייכים ללימוד תורה, הלב והכליות בעיון ובמחשבה, הפה והלשון והשפתים כלי הדיבור, והעין לראות, והאוזן לשמוע, והרגלים לרוץ שם למקום תורה, הם כלי מעשה המגיעים לתורה, **אבל ידים לא נקט, שהם כלי המעשה ממש, ולא שייכים כלל בלימוד התורה,** אלא לעשות מצותיה. עכ"ל,

קושיא לדברי המהרש"א מדברי עצמו

כתב המהרש"א (בבא בתרא י" ע"ב ד"ה שהיו אומרים), **יש לפרש,** כי עיקר הלימוד ושנעשה בו רושם, הוא הלימוד הבא מכתובת יד, וקשה לדברי עצמו, שאמר, ידים לא נקט, דלא שייכים כלל בלימוד התורה,

ביאור הדבר שחילוק יש בין לימוד התורה לבין

שמירה וזיכרון התורה

וצריך לחלק ולומר, דבלימוד וגירסת התורה, אין הידים שייכים כלל, כמו שאומר המהרש"א בברכות, שלא שייכים כלל בלימוד התורה,

אך, בשמירה בזכרון ובידיעת התורה, הידים הם עיקר לכל אלו, והדבר מבואר בכמה מקומות,

יש להביא מקצת מקומות שמצינו כי תפקיד יד

ואצבע הוא בשמירת וידיעת התורה

איתא בגמרא (כתובות דף ע"ז), אמר רבי חנינא בר פפא, שבקי תלתין יום עד **דנהדר תלמודאי,** דאמרי, אשרי מי שבא לכאן **ותלמודו בידו,**

מבואר, דתלמודו בידו מדבר בחזרת הלימוד, כפי שאמר **דנהדר תלמודאי,**

עוד יש להביא

איתא בגמרא (קידושין ל" ע"א), תנו רבנן, ושננתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, **שנאמר,** (משלי פרק ז' פסוק ד') "אמור לחכמה אחותי את", **ואומר** (משלי פרק ז' פסוק ג') "קשרם על אצבעותיך",

כתב המהרש"א (קידושין ל" ע"א ד"ה קשרם על אצבעותיך), מהאי קרא דמייתי **קשרם על אצבעותיך** משמע ליה,

דתהא רגיל ושגור בידך כ"כ, שתוכל להבין בהם בלי דיבור גם **ברמיזות יד ואצבע,** דהיינו קשרם על אצבעותיך וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר, דרמיזות יד ואצבע, שייך לידיעת וזכירת התורה, שיהו דברי תורה מחודדים בפיו,

עפ"י המבואר כאן מתורץ הקושיא בדבריהם

ז"ל

יש להקשות בלשון הגמרא שהבאנו לעיל (קידושין ל" ע"א), תנו רבנן, ושננתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפיו, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד, **שנאמר,** (משלי פרק ז' פסוק ד') "אמור לחכמה אחותי את", **ואומר** (משלי פרק ז' פסוק ג') "קשרם על אצבעותיך",

וקשה, למה מביאה הגמרא ראשונה את הפסוק "אמור לחכמה אחותי את", שבפסוקים הוא כתוב אחרי הפסוק "קשרם על אצבעותיך", גם אם אין מוקדם ומאוחר, ראוי לתת לב לדבר,

עפ"י מ"ש ע"ד המהרש"א הדבר מבואר

כפ"פ

הפסוק אמור לחכמה מדבר על לימוד התורה, והפסוק קשרם על אצבעותיך מדבר על ידיעה ושינון, שתבין גם בלי דיבור **ברמיזת יד ואצבע,** כביאור המהרש"א, ולכן מביאה הגמרא את הפסוק אמור לחכמה קודם, משום שמדבר על לימוד התורה, ואין להביא הפסוק של שינון ורגילות בתורה לפני הפסוק המדבר על לימוד התורה,

עוד יש להביא

איתא בגמרא (נדרים ל"ח ע"א) אמר רבי יוחנן, בתחלה היה משה לומד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר (שמות ל"א י"ח) "ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים **באצבע** אלקים", **כתב המהרש"א,** שמתנת אלקים היה לו, שתקוים בידו ולא תשתכח,

מבואר, כי הכתוב שאומר **"כתבים באצבע אלקים"**, הוא המשך אל מה שאמר שמתנת אלקים היה לו, שתקוים בידו ולא תשתכח, ושמירת התורה **שלא תשתכח** הוא **באצבע,**

עוד יש להביא

איתא בגמרא (תמורה ט"ז ע"א) **כתיב** (דברי הימים א פרק ד פסוק ו), "ויקרא יעבץ לאלקי ישראל לאמר אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי ויבא אלקים את אשר שאל",

ודרשו חז"ל, "והיתה ידך עמדי" שלא ישתכח תלמודי,

מבואר, שפעולת היד, היא שלא ישתכח תלמודי,

כתב בעל הטורים, והכלה שהיא התורה, נמסרה לחתן שהם ישראל, במתנה,

עוד יש להביא

איתא בגמרא (כתובות ק"ד ע"א) אמר רבי יגעי בעשר אצבעותי בתורה, כוונתו שלא תשתכח תורה, שהרי רבינו הקדוש כתב המשנה, משום "עתי לעשות לה'", שלא תשתכח תורה, וזהו יגעי בעשר אצבעותי, בכתיבת המשנה שלא תשתכח תורה,

איתא בגמרא (עירובין נ"ה ע"ב, ע"ז י"ט ע"א) הדרך לשימור ולזכרון התורה, ילפינן מהפסוק "קובץ על יד ירבה", עיי"ש,

מבואר בכל הני מילי דלחזרה ושמירה וידיעת התורה, תפקיד היד והאצבע הם חשובים מאוד, משא"כ בלימוד ועיון בתורה, אין לידיים תפקיד, כביאור המהרש"א בברכות.

עוד יש להביא

איתא בגמרא (גיטין דף ס עמוד ב) א"ר יוחנן: לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר: כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל.

כתב המהרש"א ד"ה (אר"י לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם שנאמר כי על פי הדברים) יש לדקדק, מלשון כי, דמשמע שהוא נתינת טעם לאכתוב לך את הדברים, ואיך מוכח על דברים שבע"פ,

וי"ל לפי שהשכחה מצויה בדבר שבע"פ אם לא שזכרון דברים שבכתב וכמה דברים שיוצאים מרמוז, ולהכי קאמר לכך כתוב לך את הדברים משום שעל דברים שבע"פ כרתי אתך ברית ואי אפשר שיעלה זכרונם על לבך כ"א בתורה שבכתב וק"ל, ע"כ דברי המהרש"א, מבואר, שזכרון התורה תלוי בכתיבה.

יג, בנישואי הקב"ה לישראל יש לברר מי הוא החתן ומי היא הכלה

החתן הם ישראל והכלה היא התורה

כתיב (שמות ל"א י"ח), "ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני", כתב רש"י ככלותו "ככלתו" כתיב חסר, שנמסרה לו התורה במתנה, ככלה לחתן, מפשטות לשון רש"י משמע, שהכלה המקושטת בכ"ד קישוטין, היא כנגד התורה שניתנה בכ"ד ספרים,

כדאיתא במדרש (שמות רבה פרשה מ"א סימן ה'), א"ר לוי א"ר שמעון בן לקיש מה כלה זו מקושטת בכ"ד מיני תכשיטין, כך תלמיד חכם צריך להיות זריז בכ"ד ספרים,

החתן הוא הקב"ה והכלה הם ישראל

איתא בגמרא (נדרים ל"ח ע"א) אמר רבי יוחנן בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו,

ומבאר המהרש"א, למדו לומר כן, ע"פ מ"ש במדרש ככלתו חסר כתיב, שנתן לו הקב"ה התורה כחתן הנותן לכלה הקידושין, שנותן בעין יפה, וכן פירש"י בחומש,

ומוסיף והולך המהרש"א וכותב, אך מה שפירש הכלה היא התורה והחתן הוא ישראל, אינו כן, אלא בכ"מ הקב"ה נדמה לחתן והישראל לכלה עכ"ל

מבואר בדברי המהרש"א, שתמה על רש"י, שפירש, שהכלה היא התורה, והחתן הוא ישראל, וכתב המהרש"א שאינו כן, ופירש הוא ז"ל שאין הפירוש ככלה הניתנת לחתן, אלא כחתן הנותן לכלה,

יש לתת מובן בדברי המהרש"א

א"כ יש להבין בדברי המהרש"א תרתי, א. שאמר וכן פרש"י בחומש, והרי להבנת המהרש"א ברש"י, ככלה הניתנת לחתן, אין זה פירוש של המהרש"א שמפרש, כחתן הנותן לכלה, א"כ מאי קאמר וכן פרש"י בחומש,

ועוד, מי הכריחו להמהרש"א לומר כי כונת רש"י שאומר ככלה לחתן, שהתורה הכלה והחתן הם ישראל, שמא כונתו של רש"י ככלה לחתן, כמו כלה הנותנת מתנות לחתן, ולא הפירוש ככלה הניתנת לחתן.

יד, יש לכוון הכתוב כה תאמר לבית יעקב לנשים במאי זכיין

איתא בגמרא (ברכות י"ז ע"א סוטה כ"א) נשים במאי זכיין? באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנויי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן. ע"כ

כתב המהרש"א (סוטה כ"א ע"א) ד"ה באגרא דמקריין ומתניין בנייהו, כו'. פירוש שהאשה מצויה בביתה יותר מהאיש ואומרות לבניהן לילך לבית הספר,

פרשת נשא

טז, ביאור עקידת יצחק מה התועלת שבברכת הכהנים שהרי הוא יתעלה הוא המברך

כתיב (במדבר פרק ו כב) וידבר ה' אל משה
לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו
את בני ישראל אמור להם,

יברכך ה' וישמרך,
יאר ה' פניו אליך ויחנך,
ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום,
ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם,

כתב בספר עקידת יצחק, (שער עד) **מה תועלת
במצוה הזאת**, רצוני, שיאמרו אלו הברכות מפי
הכהן אל העם,

כי הוא יתעלה הוא המברך, ומה יוסיף ומה יתן
כי יברכו הכהנים או יחדלו, וכי היה להם
לסייעו:

הספק הנוסף, באומרו ושמו את שמי על בני
ישראל, כי מה שימה זאת ומה תועלתה, וכל שכן
שאמר **ואני אברכם**, כמו שאמרנו בראשונה

והנה, זה הוא עקר המצוה הזאת, כי הנה היא
לא היתה לסייע לו יתעלה אל הברכה, רצוני,
שהוא יתעלה צריך חזוק ועזר מצד עצמו,

רק לשום דבר בפיהם לומר כה תברכו את בני
ישראל כשתברכו, והוא שיאמרו **יברכך ה' יאר
ה' ישא ה'**. כי הוא דבר שיעיר לבם אל הציור
הזה ההכרחי, **וידעו שכל הטובות הם מושפעות
מאתו**,

והוא מה שביארו בתכלית הביאור באומרו ושמו
את שמי על בני ישראל ואני אברכם. ירצה,
שהכוונה בזה אינה אלא שישמו **את שמי** על בני
ישראל בברכתם, כי עקר הברכה אני אברכם
זולתם, ועל דרך האמת השימה זאת הוא הסיוע
שיפול בזה שהם מסייעין על

ידן, כמו שאמר מכל מקום היה לך לסייעני
(שבת פט, א), כמו שנתבאר, והוא ענין נכבד
מאד, **עכ"ל העקידה**.

מבואר בדברי העקידה, כי עיקר הברכה של כה
תברכו את בני ישראל **אמור להם**, הכוונה לומר
להם שיזכרו תמיד מי הוא המברך, וזהו ושמו
את שמי **דייקא**, על בני ישראל.

ויש לכוון בזה בקרא דכתיב "כה תאמר לבית
יעקב ותגיד לבני ישראל" ודרשו בזה כה תאמר
לבית יעקב אלו הנשים בלשון רכה ותגיד לבני
ישראל אלו הזכרים דברים קשים כגידין,

ומדקדקים בזה למה הקדים הנקבות לזכרים
אבל לפי שכלל הנקבות בנתינת התורה, אף שאין
האשה מצווה על לימודה, נתן טעם ואמר כה
תאמר לבית יעקב שהן הנשים שתגיד לבני
ישראל, ויהיה **תגיד** נסתר לנקיבה, **שהיא תגיד
לבניהן** שילמדו, ותטרח היא בלמידתם, ובשכר
זה יהיו הנשים בכלל קבלת התורה, וזה שדקדק
הכתוב לקרות הנקבות במקום הזה **בית יעקב**
והזכרים **בני ישראל** לפי שהיא מצויה בביתה
היא מוכנת טפי לצוות בניה על כך וק"ל: עכ"ל
המהרש"א

טו, דרכם של אנשים הולכים אחר דעתן של נשים

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"א) אמר לו
הקדוש ברוך הוא למשה לך אמר לבנות ישראל,
אם רוצות לקבל את התורה, **שדרכם של
אנשים הולכים אחר דעתן של נשים**, שנאמר
[שמות יט, ג] כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים.
ותגיד לבני ישראל אלו האנשים. וענו כלם פה
אחד, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע [שם כד, ז]. עכ"ל,

כתב הרד"ל פרדרי"א פרק מ"א אות ל"ז **שדרכן
של אנשים לילך אחר דעתן של נשים**. בב"מ [נט
א] מסקינן במילי דשמיא כל ההולך בעצת אשתו
נופל בגיהנם (וללישנא קמא שם אפילו במילי
דעלמא לבד ממילי דביתא אין לשמוע לה), וכאן
נראה שנתכוונו למ"ש בשמות רבה פכ"ח [ב]
שאמר הקדוש ברוך הוא כשבראתי העולם צויתי
לאדם תחלה ואח"כ לחוה ועברה וקלקלה את
העולם עכשיו אם איני קורא לנשים תחלה הן
מבטלות את התורה.

בביאור לא עוד אלא מבעל שבט מוסר (פרדרי"א
פרק מ"א) כתב קשה אם דרכן של אנשים שהולכין
אחר דעתם של נשים למה במעשה העגל לא הלכו
אחר דעתם של נשים, שהיו מונעים בדבר כדברי
רבותינו זכרונם לברכה לקמן פרק מ"ד עד
שפירשו מהם

ונראה דלעולם דרכם של אנשים הולכים אחר
דעתן של נשים ושאני בענין העגל שכיון שהיה
גזרת מלך שיעשו העגל כדי ללמד תשובת הרבים
(כפירש"י ע"ז ד' ע"ב עיי"ש) לא בא הדבר מאת
ה' שישמעו להנשים דאם לא היה כן היו נוטים
אחר דעתן.

יז, ויכוח השי"ת עם אברהם אבינו**ממתי זכו ישראל לברכת כהנים****פרשת דרכים**

כתיב (במדבר ו' כ"ג) "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל",

כתב בספר פרשת דרכים, (הדרוש השני עמוד ל"ח), **איתא במדרש**, (בספר פרשת דרכים מובא המדרש בזה"ל, אך במדרש שלפנינו ליתא, ראה להלן) **מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים**,

מאברהם, דכתיב (בראשית ט"ו ה') "כה יהיה זרעך" וכתוב "כה תברכו",

רבנן אמרי, **ממתן תורה**, שנאמר (שמות כ' י"ט) "כה תאמר אל בני ישראל" וכתוב "כה תברכו", **עכ"ל המדרש**.

והנה המאמר הזה אומר דרשוני וחיו, דבשביל דרשה דכה, כה, אמרו דרשה זו.

ועוד למ"ד ממתן תורה, הא כתיב באברהם אבינו "כה יהיה זרעך".

ועוד דהרי כמה כה איכא בקראי, כה אמר ה' כחצות הלילה, כה תאמר אליהם, וכאלה רבות, וא"כ מה נשתנו אלו מאלו,

ונראה, כתב בפרשת דרכים, דפליגי באותו מחלוקת שכתבנו לעיל בדרוש הראשון, **אם ישראל קודם מתן תורה, יצאו מכלל בני נח לגמרי, או לא**,

איתא בגמרא (ברכות כ' ע"ב) דרש ר' עזריא אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך. אמר להם ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה.

למדנו מכאן, דבברכת כהנים הראנו ה' אהבתו אותנו שהבדילנו מן העמים, דלבני נח אינו נושא פנים ולישראל נושא פנים, ועל זה שאלו מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, **כלומר, מאיזה זמן זכו לגדולה זו שנבדלו מהעמים** ואמרו מאברהם, שא"ל ה' כה יהיה זרעך,

הויכוח בין אברהם אבינו להשי"ת

וכבר נתבאר, שויכוחו של אברהם עם השי"ת הוא, שאברהם היה סבור שלא יצא מכלל בני נח, ולפיכך נתיירא, לפי שראה במזלו שלא היה לו בן משום דלבני נח אין הקב"ה משנה את המזל, (והמזל מחייב)

והשיב לו הקב"ה צא מאיצטגנינות שלך, לפי שיצאת מכלל בני נח ויש לך דין ישראל ואין מזל

לישראל. (פירוש, שהמזל אינו מחייב) נמצא שמאותה שעה שא"ל הקב"ה כה יהיה זרעך, הראנו לדעת שיצא מכלל בני נח לגמרי, וא"כ מאותה שעה זכו לברכת כהנים דהיינו שהבדילנו משאר העמים.

ורבנן ס"ל, כמ"ד שלא יצאו מכלל בני נח לגמרי עד מתן תורה, ומש"ה אמר דלא זכו לברכת כהנים כי אם במתן תורה שאז הובדלו מהעמים לגמרי, **עכ"ד הפרשת דרכים**.

יח, ביאור מפני מה נענש דוד

כתיב (במדבר ז' ט'), "ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עליהם בכתף ישאו",

איתא בגמרא (סוטה ל"ה ע"א), דרש רבא מפני מה נענש דוד, מפני שקרא לדברי תורה **זמירות**, שנאמר (תהלים קי"ט נ"ד) "זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי",

אמר לו הקדוש ברוך הוא, ד"ת שכתוב בהן (משלי כ"ג ה') "התעייף עיניך בו ואיננו", אתה קורא אותן זמירות, הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, דכתיב (במדבר ז' ט'), "ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עליהם בכתף ישאו" ואיהו אתייה בעגלתא,

איתא בגמרא עירובין דף יח עמוד ב כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה - שוב אינו נחרב, שנאמר ולא אמר איה אלוה עושי נתן **זמירות בלילה**.

כתב המהרש"א נותן זמירות בלילה כו' בפרש"י נותן זמירות של תורה ובפרק א"נ אמרינן דדוד נענש מפני שקרא לתורה זמירות שנאמר זמירות היו לי חוקיך וגו' ויש ליישב **דהכא בלילה קראן זמירות ע"ש שנשמעין בה בקול למרחוק כזמירות הללו וק"ל** :

יט, נזירותו של שמשון מיומו הראשון**מכיון ונכנס יין יצא סוד ובצחות**

כתיב (שופטים י"ג הפטרה פרשת נשא) "ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמו מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה, וירא מלאך ידוד אל האשה, ויאמר אליה, הנה נא את עקרה ולא ילדת, והרית וילדת בן, ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא, ומכל אשר יצא מגפן היין לא תאכלי, כי הנך הרה

וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, **והוא יחל להושיע את ישראל מיז פלשתים**, ותלד האשה בן ותקרא את שמו שמשון",

עוד יש לומר בצחות

כתיב (תהלים קכ"ח ג') "אשתך כגפן פוריה" מבואר, ע"ד שאמרנו שהיה נזיר מיומו הראשון כדי שלא יגלה סודו, והנה **אשתך** שגילתה סודו, הרי היא היתה **כגפן** כלומר כמעשה הגפן המוציא סוד,

* * * * *

ביאור אחור ארי ולא אחורי אשה ומנשרים קלו מאריות גברו

איתא בגמרא (ברכות דף סא עמוד א) אמר רב נחמן: מנוח עם הארץ היה, דכתיב **וילך מנוח אחרי אשתו**.

אמר רבי יוחנן: אחורי ארי ולא אחורי אשה,

מבואר, שעצת היצר היא שיהיה אחורי אשה, כאומרם ז"ל שרצים אחריה דייקא, וכפירש"י

ולכן העצה היא **שיתגבר כארי** כנגד היצר להינצל, ע"ד אומרם אחורי ארי ולא אחורי אשה שבכך ינצל מרצים אחריה

ועוד, גם אם אין די בהתגברות כארי, יש דרך מאריות גברו ע"ד הכתוב שמואל ב פרק א פסוק כג שאול ויהונתן הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו מנשרים קלו מאריות גברו,

להתגבר מעבר לכוחו של ארי הוא ע"ד אומרם ז"ל (שבת דף עז עמוד ב) תנו רבנן: חמשה אימות הן, אימת חלש על גבור: אימת מפגיע על ארי,

פרש"י, מפגיע, חיה קטנה וקולה גדול, ושומע וירא שתהא בריה גדולה, ובורח.

גם יש לומר, שע"י מפגיע יכול להתגבר יותר מכוחו של ארי.

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-616155 נייד 0527-616166
מייל Y0527616166@gmail.com

יש להבין, למה היה צריך שמשון להיות מנוזר מהיין לא רק בחייו, אלא טרם שנולד,

אפשר לומר, לפי שאמר הכתוב **"והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים"**,

צא ולמד את הדרך, בה ביקש שמשון לנקום מיד פלשתים, וכך אומר הנביא, (שופטים פרק י"ד) "כי לקח אשה מבנות פלשתים, כי תאנה הוא מבקש מפלשתים, (עלילה להתגרות בס, רש"י) ובעת ההיא פלשתים מושלים בישראל,

וירד שמשון תמנתה, והנה כפיר אריות שאג לקראתו, ותצלח עליו רוח ידוד וישסעהו כשסע הגדי, וישב מימים, ויסר לראות את מפלת האריה, והנה עדת דברים בגוית האריה ודבש,

ויאמר להם שמשון, אחודה נא לכם חידה, אם הגד תגידו אותה לי ונתתי לכם שלשים סדינים ושלשים חלפת בגדים, ואם לא תוכלו

להגיד לי ונתתם אתם לי שלשים סדינים ושלשים חליפות בגדים

ויאמרו לו חודה חידתך ונשמענה, ויאמר להם **"מהאכל יצא מאכל"**, **"ומעז יצא מתוק"** ולא יכלו להגיד החידה שלשת ימים,

ויהי ביום השביעי ויאמרו לאשת שמשון, פתי את אישך ויגד לנו את החידה, פן נשרף אותך ואת בית אביך באש, ותבך אשת שמשון עליו ותאמר, החידה חדת לבני עמי ולי לא הגדתה, ויגד לה כי הציקתהו ותגד החידה לבני עמה,

ויאמרו לו אנשי העיר ביום השביעי בטרם יבא החרסה, (את פתרון החידה) והוא, "מה מתוק מדבש ומה עז מארי", (פירוש, מהאוכל, יצא מאכל, מאריה שאוכל, יצא מאכל הדבש המתוק, ומעז יצא מתוק. פירוש, מהאריה העז, יצא הדבש המתוק),

ויאמר להם "לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי", (פירוש, לולא שאשתי גלתה לכם את הסוד, לא הייתם פותרים את החידה),

מבואר, דכונתו לנקום בפלשתים היתה ע"י התחבולה של הסוד של החידה,

איתא בגמרא, (סנהדרין ל"ח ע"א) יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות (בגימטריא) **נכנס יין יצא סוד**, ומזה הטעם היה שמשון צריך להישמר כל ימיו מן היין, שלא יבוא היין לפיו, ויגלה סודו, מכיון דנכנס יין יצא סוד, ונסתרים דרכי ה' ואין אתנו יודע עד מה, שנתגלה סודו ע"י אשתו.